

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 169/2015-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) o sťažnosti [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], a [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpených Advokátskou kanceláriou Hopferova s. r. o., Bajzova 2, Košice, prostredníctvom ktorej koná jej konateľka a advokátka JUDr. Martina Hopferová, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995 v období od nadobudnutia právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 129/2012 z 26. júna 2012, za účasti Okresného súdu Košice II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] a [REDAKČNÝ ZNAČENIE] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] priznáva finančné zadosťučinenie v sume každému po 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré im je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] trovy konania v sume 913,52 € (slovom deväťstotrinásť eur a päťdesiatdva centov) na účet ich právneho zástupcu Advokátskej kancelárie Hopferova s. r. o., Bajzova 2, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. októbra 2014 osobne doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“), [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka v 3. rade“), a [REDACTED], [REDACTED] (spolu ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených Advokátskou kanceláriou Hopferova s. r. o., Urbánkova 25, Košice, prostredníctvom ktorej koná jej konateľka a advokátka JUDr. Martina Hopferová, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú v postavení navrhovateľov účastníkmi napadnutého konania vedeného okresným súdom, a to na základe „návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia a na odstránenie stavby“ doručeného okresnému súdu 30. júna 1995 právnu predchodkyňou sťažovateľov (ďalej len „navrhovateľka“).

Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že „počas takmer dvadsiatich (rokov) je sústavne porušované právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Napriek tomu, že Ústavný súd v roku 2012 konštatoval prietahy v konaní, situácia sa naďalej nevyriešila a v predmetnom konaní sú naďalej obdobia dlhšie ako šesť mesiacov, počas ktorých nebol konajúcim súdom vykonaný žiaden relevantný úkon.

Napriek tomu, že sťažovatelia opakovane poukazovali na to, že snahy odporcu o mimosúdnu dohodu sú len formou predlžovania konania a nejedná sa o nijaký reálny záujem odporcu dohodnúť sa, súd opakovane bez toho, aby meritórne prejednal vec, pojednávanie odročil za účelom, aby sa účastníci dohodli. Sťažovatelia majú za to, že frekvencia pojednávaní, v prípade, keď sú neúčelné, nie je zárukou konania súdu bez zbytočných prietahov. Takisto konajúci súd uznesením zo dňa 16. 6. 2013 pod spisovou značkou 19 C/508/1995-331 uložil znalcovi [REDACTED], aby vypracoval dopĺňací znalecký posudok, pričom mu uložil povinnosť vypracovať znalecký posudok z oblasti v ktorej znalec ani nie je kompetentný a zapísaný v zozname znalcov. Potom navyše ešte vyzval navrhovateľov na vyjadrenie, k určaniu nového znalca, pričom navrhovatelia nežiadali ani pôvodný dopĺňajúci znalecký posudok, jeho vyhotovenie... nežiadali a poukázali na skutočnosť, či nie je postačujúci geometrický plán.

Spolu je to teda takmer 20 rokov prietahov v konaní.

Počas obdobia, od podania poslednej sťažnosti na prietahy boli síce vykonané dielčie úkony, avšak tieto nijako nespejú ku konečnému - právoplatnému rozhodnutiu.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že samotné prerokovanie veci, podporené hoci aj výraznou kvantitou dielčích úkonov (o čom sa v danom prípade nedá povedať), nie je naplnením zmyslu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak nespeje ku konečnému - právoplatnému rozhodnutiu. Reálna súdna ochrana znamená odstránenie stavu právnej neistoty, čo je možné dosiahnuť len aktívnou činnosťou súdu

završenou právoplatným rozhodnutím vo veci. Na základe uvedeného majú sťažovatelia za to, že je nutné konať efektívne a predovšetkým právoplatne vec rozhodnúť.

Po uplynutí takmer 20 rokov od podania návrhu na súd sťažovatelia podali na Okresný súd Košice II sťažnosť na postup súdu pre jeho nečinnosť v konaní evidovanom pod sp. zn. 19C/508/1995 z dôvodu, že dochádza k prieťahom v konaní, nakoľko vyššie uvedený súd riadne nekoná a tým dochádza k porušovaniu ich práva na spravodlivý proces, na ktorú dostali odpoveď, že pojednávania 27. 1. 2012 a 1. 3. 2012 boli odročené na žiadosť účastníkov za účelom mimosúdneho vysporiadania súdneho sporu.

Tu je potrebné ale uviesť, že odročovanie navrhoval za výraznej podpory konajúceho súdu výlučne odporca, nie sťažovatelia a sťažovatelia opakovane poukazovali na to, že pokiaľ by mal odporca skutočný záujem na mimosúdnej dohode od roku 1995 mal dostatočnú šancu uzavrieť so sťažovateľmi mimosúdnu dohodu. Súd sa navyše vôbec nevyjadril k efektívnosti a k významu súdnych pojednávaní v máji, júni a septembri 2012.“.

Podľa sťažovateľov „Ak ani po takmer dvadsiatich rokoch od začatia súdneho sporu, nie je právoplatne skončené súdne konanie, tak je dôvodné sa domnievať, že je porušované namietané základné právo a je hodné primeraného spravodlivého finančného zadosťučinenia za spôsobené útrapy, zavinené Okresným súdom Košice - II, ktoré navyše spôsobili právnu neistotu.“.

Sťažovatelia odôvodňujú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia takto: „Vzhľadom na vek sťažovateľov, ktorí sú dôchodcovia bez majetku a majú dôvodné obavy, že sa nedožijú konca súdneho sporu, toto jeho dlhé trvanie im spôsobuje len ďalší stres a obavu, že sa ani nedozvedia, ako sa celá záležitosť skončí. Dokonca tesne po rozhodnutí Ústavného súdu o prvej sťažnosti sťažovateľov zomrel sťažovateľ [REDAKOVANÉ], čím sa stal len ďalším v poradí, ktorý sa nedočkal právoplatného konca tohto sporu.

Vzhľadom na to, že ani prvá sťažnosť sťažovateľov nepriniesla primeranú pomoc a zadosťučinenie sťažovateľom, primeraným zadosťučinením sa teraz už skutočne javí suma vo výške 20 000 Euro pre každého na základe uvedeného odôvodnenia za to, že sťažovatelia

sú povinní trpieť stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza až do konečného rozhodnutia súdu.“

Na základe uvedeného sťažovateľa navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [redacted]..., [redacted]..., [redacted]..., [redacted]..., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II vedenom pod sp. zn. 19 C 508/1995 porušené bolo.

Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C/508/1995 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

[redacted]..., priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Euro..., ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

[redacted]..., priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Euro..., ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

[redacted]..., priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Euro..., ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

[redacted]..., priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Euro..., ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresnému súdu Košice - okolie (správne má byť Okresnému súdu Košice II, pozn.) ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia právnemu zástupcovi JUDr. Martine Hopferovej za zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 169/2015 z 18. marca 2015 sťažnosť sťažovateľov v časti namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na pojednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v období od nadobudnutia právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 129/2012 z 26. júna 2012 (24. júla 2012, pozn.) prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ju odmietol ako neprípustnú.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu v prípise sp. zn. I SprV/230/2015 zo 7. apríla 2015 okrem prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní v období od nadobudnutia právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 129/2012 z 26. júna 2012 uviedol:

„Z chronológie vo veci vykonaných úkonov je zrejmé, že po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 129/2012 z 26. 6. 2012 v danom konaní, to je od 24. 7. 2012, súd v danej veci nie je nečinný a vykonáva úkony predovšetkým v súlade s návrhmi účastníkov konania, resp. ich právnych zástupcov. Dĺžka predmetného konania od uvedenej doby je daná objektívnymi skutočnosťami pri vykonávaní dôkazov (odvolanie sťažovateľov proti rozhodnutiu o zložení preddavku na trovy znaleckého dokazovania, žiadosť znalca o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku). Keďže rovnako tiež z objektívneho dôvodu došlo k zmene zákonného sudcu v konaní, bolo nevyhnutné akceptovať u nového zákonného sudcu určité časové obdobie na oboznámenie sa s obsahom prevzatého spisu zohľadniac skutočnosť, že spolu s týmto mu bolo pridelených ďalších približne 25 v prevažnej miere reštančných vecí po odchádzajúcom sudcovi.

Treba tiež poukázať na správanie samotných sťažovateľov, ktorí po nadobudnutí právoplatnosti vyššie citovaného nálezu ústavného súdu sa nezúčastnili ani jedného pojednávania, na pojednávanie, ktoré bolo určené na deň 8. 12. 2014, si dvaja z nich dokonca ani neprevzali predvolania a tieto zásielky sa súdu vrátili ako nevyzdvihnuté v odbernej lehote. Právna zástupkyňa sťažovateľov sa tiež nevyjadrila k doručenému znaleckému posudku. Všetky tieto okolnosti správania na strane sťažovateľov nemožno

vyhodnotiť ako také, ktoré by svedčili o ich evidentnom záujme o ukončenie prebiehajúceho súdneho konania.

Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti som toho názoru, že i keď ústavný súd prikáže konať v danej veci okresnému súdu bez zbytočných prieťahov, pre vyslovenie výroku o priznaní ďalšieho finančného zadostučinenia sťažovateľom niet relevantného dôvodu. Od doby právoplatnosti vo veci vydaného nálezu ústavného súdu sa nevyskytlo žiadne dlhšie obdobie nečinnosti súdu a obdobie štyroch mesiacov, kedy sa nový zákonný sudca s vecou oboznamoval (15. 8. 2013 až 17. 12. 2013), možno považovať vzhľadom na objektívne okolnosti za primerané.“

V časti označeného prípisu predsedu okresného súdu, ktorá sa týka popisu postupu okresného súdu v napadnutom konaní v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 129/2012 z 26. júna 2012, sa uvádza:

„... dňa 13. 9. 2012 sa uskutočnilo pojednávanie, ktorého sa nezúčastnili sťažovatelia, iba ich právna zástupkyňa. Právny zástupca sťažovateľov navrhol na uvedenom pojednávaní vo veci nariadiť znalecké dokazovanie. Účastníci konania mali v lehote 10 dní predložiť prípadné otázky na znalca, čo nevyužila ani jedna z procesných strán.

- uznesením zo dňa 3. 12. 2012, ktoré nadobudlo právoplatnosť 28. 12. 2012, bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie.

- znalecký posudok bol ustanoveným znalcom doručený dňa 18. 2. 2013.

- uznesením zo dňa 19. 2. 2013 bolo rozhodnuté o znalečnom; uznesenie nadobudlo právoplatnosť 20. 3. 2013. Účastníci boli zároveň vyzvaní na vyjadrenie sa k znaleckému posudku.

- vyjadrenie žalovaného bolo súdu doručené 8. 3. 2013; sťažovatelia, ani ich právna zástupkyňa, sa k znaleckému posudku nevyjadrili,

- na základe stanoviska žalovaného k znaleckému posudku bolo 3. 6. 2013 vydané uznesenie, ktorým bolo znalcovi uložené vypracovať dopĺňací znalecký posudok,

- dňa 27. 6. 2013 znalec oznámil, že doručené uznesenie súdu vracia, nakoľko daný posudok nie je kompetentný vzhľadom na svoj odbor podať,

- vzhľadom na uvedenú skutočnosť boli dňa 23. 7. 2013 účastníci vyzvaní na oznámenie, či súhlasia s ustanovením ďalšieho znalca v konaní,
- dňa 1. 8. 2013 došlo v súlade s rozvrhom práce tunajšieho súdu pre príslušný kalendárny rok k zmene zákonného súdu v konaní po vzdaní sa funkcie sudcu JUDr. Pavla Karasa a jeho odchode do starobného dôchodku,
- účastníci konania doručili svoje stanoviská v dňoch 12. 8. a 15. 8. 2013.
- uznesením zo dňa 17. 12. 2013 bol vypracovaním dodatku k znaleckému posudku poverený iný znalec. Uvedeným uznesením bola sťažovateľom uložená povinnosť spoločne a nerozdielne zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania v sume 50,- eur.
- proti výroku o zložení preddavku sa sťažovatelia cestou svojej právnej zástupkyne dňa 14. 1. 2014 odvolali.
- o uvedenom odvolaní bolo zákonným sudcom rozhodnuté uznesením zo dňa 17. 3. 2014, ktoré nadobudlo právoplatnosť 5. 4. 2014.
- keďže ustanovený znalec požiadal o vyplatenie preddavku na trovy dokazovania, bolo uznesením zo dňa 28. 3. 2014 rozhodnuté o vyplatení tohto preddavku. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 10. 4. 2014.
- dňa 7. 5. 2014 bol spis odoslaný na vypracovanie znaleckého posudku ustanovenému znalcovi.
- písomným podaním, doručeným 6. 8. 2014, požiadal ustanovený znalec o predĺženie lehoty na podanie znaleckého posudku do 8. 9. 2014.
- dňa 3. 9. 2014 znalec doručil súdu vypracovaný znalecký posudok.
- dňa 17. 10. 2014 bol znalecký posudok doručený na vyjadrenie účastníkom konania a zároveň bol určený termín pojednávania na deň 8. 12. 2014.
- dňa 8. 12. 2014 sa uskutočnilo pojednávanie bez prítomnosti sťažovateľov, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom stanovenia ceny náhrady za zriadenie vecného bremena.
- uznesením zo dňa 14. 1. 2015 bolo rozhodnuté o znalečnom; uznesenie nadobudlo právoplatnosť 12. 2. 2015.“

Keďže prehľad procesných úkonov uvedený v prípise predsedu okresného súdu zodpovedá zisteniam ústavného súdu vyplývajúcim zo zapožičaného súdneho spisu, ústavný súd ho považoval za relevantný podklad pre svoje rozhodovanie o sťažnosti sťažovateľov.

Ústavný súd následne vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľov, aby sa vyjadrila k tomu, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci, a zároveň jej zaslal vyjadrenie predsedu okresného súdu k sťažnosti na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska. Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu 11. mája 2015 oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, a k vyjadreniu predsedu okresného súdu predovšetkým uviedla:

„K pojednávaniu 13. 9. 2012, uvedené pojednávanie sme nezmarili, riadne sa ho zúčastnila naša právna zástupkyňa a toto pojednávanie prebehlo.

... konajúcemu súdu trvalo tri mesiace, kým predmetné znalecké dokazovanie skutočne nariadil. Sťažovatelia nemali povinnosť sa k posudku vyjadrovať, uvedené nie je prekážkou postupu súdu v konaní. Opäť trvalo tri mesiace, kým súd nariadil doplniť znalecké dokazovanie, pričom súd to uložil znalcovi, ktorý na to nebol kvalifikovaný, teda ustanovil znalca z nepríslušného odboru. Toto nemožno nijako pričítať na ťarchu účastníkom, jedná sa výlučne o pochybenie konajúceho súdu. Znalca kompetentného podať ďalší znalecký posudok súd ustanovil až 17. 12. 2013, teda po roku od prvého nariadenia znaleckého dokazovania. Pojednávania dňa 8. 12. 2014 sa opäť riadne zúčastnila naša právna zástupkyňa toto prebehlo a my sme ho nijako nezmarili. Je teda nerelevantné, aby sa Okresný súd Košice II odvolával na to, či sme si prebrali, alebo neprebrali predvolanie na uvedené pojednávanie. O našom eminentnom záujme o výsledok konania svedčí to, že sa prostredníctvom našej právnej zástupkyne zúčastňujeme každého pojednávania, priebeh konania nijako nemaríme, naopak robíme všetko, čo je v našich silách, aby sa čo najskôr rozhodlo. Vzhľadom na vysoký vek a zlý zdravotný stav účastníkov konania /okrem sťažovateľa ██████████, ktorý žije v Čechách/ nie sme schopní sa zúčastňovať každého pojednávania, a zohľadniac náš vek a zdravotný stav a predmet sporu, pokiaľ sme riadne zastúpení, naša osobná účasť by nič nové ku konaniu už v súčasnom štádiu nepriniesla a to ani v prípade potenciálnej mimosúdnej dohody, keďže táto by musela v každom prípade

prejsť schvaľovacím procesom žalovaného - Mesta Košice a teda by nemohla byť uzatvorená priamo na pojednávaní. /Ak by sa aj vyskytla takáto možnosť, naša právna zástupkyňa je oprávnená dohodu uzavrieť/.“

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľov a predsedu okresného súdu, že netrvajú na konaní ústneho pojednávania, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Sťažovatelia zároveň namietajú aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu

nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

1. Predmetom napadnutého konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľov na odstránenie stavby a na vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu neoprávnenej stavby nachádzajúcej sa na pozemku vo vlastníctve sťažovateľov. Po preskúmaní na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu sa ústavný súd stotožnil so svojím záverom vyjadreným v náleze sp. zn. III. ÚS 129/2012 z 26. júna 2012, podľa ktorého „... nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci“.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd zo spisovej dokumentácie nezistil žiadne zásadnejšie okolnosti, ktorými sťažovatelia mohli v preskúmanom období prispieť ku vzniku prieťahov v napadnutom konaní. Neúčast' sťažovateľov na pojednávaníach nariadených okresným súdom na 13. september 2012 a na 8. december 2014 nemôže byť pri posudzovaní druhého kritéria z dôvodu ich riadneho právneho zastúpenia okolnosťou majúcou vplyv na vznik zbytočných prieťahov v napadnutom konaní. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje aj na argumentáciu vyplývajúcu z vyjadrenia právnej zástupkyne sťažovateľov doručeného ústavnému súdu 11. mája 2015, ktorou táto zdôrazňuje zlý zdravotný stav a vysoký vek predovšetkým sťažovateľky v 3. rade. Ústavný súd zároveň

v tomto kontexte poukazuje aj na judikatúru ESLP (napr. Zuzčák a Zuzčáková v. Slovenská republika, rozhodnutie ESLP z 13. 7. 2004), podľa ktorej vysoký vek sťažovateľa kladie zvýšené nároky na plynulosť postupu konajúceho súdu a podmieňuje prísnejší pohľad ústavného súdu pri posudzovaní otázky prípadných zbytočných prieťahov konania. Už len pre úplnosť ústavný súd poznamenáva, že v napadnutom konaní vedenom okresným súdom došlo v období rozhodnom pre posúdenie existencie zbytočných prieťahov k univerzálnej sukcesii z dôvodu úmrtia právneho predchodcu sťažovateľky v 2. rade (podrobnejšie o tom pozri uznesenie o prijatí sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie sp. zn. II. ÚS 169/2015 z 18. marca 2015).

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Aj keď ústavný súd v zásade akceptuje argumentáciu predsedu okresného súdu, podľa ktorej sa zmena v osobe zákonného sudcu v napadnutom konaní spája s potrebou oboznámenia sa tohto sudcu so spisovou dokumentáciou, a je teda za primeraných okolností tou skutočnosťou, ktorá objektívne môže prispieť k predĺženiu napadnutého konania, neakceptuje obranu týkajúcu sa značného nápadu tzv. reštančných vecí, keďže táto nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prieťahov (obdobne napr. III. ÚS 140/07).

Na základe chronologického prehľadu úkonov vykonaných v napadnutom konaní ústavný súd identifikoval v preskúmanom období neefektívnu činnosť okresného súdu súvisiacu s ustanovovaním súdnych znalcov, ako aj samotným nariadovaním vykonania

znaleckého dokazovania. Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje aj na dlhšie časové obdobie, ktoré uplynulo od nariadenia doplňujúceho znaleckého posudku (december 2013) do odoslania spisu na účely vypracovania tohto posudku ustanovenému súdnemu znalcovi (máj 2014).

Ústavný súd zistil aj obdobie kratšej neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu, ktorá trvá od decembra 2014, kedy sa na okresnom súde uskutočnilo pojednávanie, až do rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd svojou neefektívnou činnosťou, ako aj neodôvodnenou nečinnosťou v napadnutom konaní, ktoré nie je ani po 20 rokoch právoplatne skončené, spôsobil vznik zbytočných prietahov, čím porušil základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti prihliadal aj na skutočnosť, že už v konaní vedenom pod sp. zn. III. ÚS 129/2012 dospel vo vzťahu k napadnutému konaniu k záveru o existencii zbytočných prietahov a prikázal okresnému súde v náleze z 26. júna 2012 konať bez zbytočných prietahov, pričom napriek tomu sa úkony realizované okresným súdom po nadobudnutí právoplatnosti označeného nálezu ústavného súdu (počas obdobia takmer troch rokov) obmedzili v zásade len na nariadenie a vykonanie znaleckého dokazovania, čo v kontexte s celkovou dobou napadnutého konania nemožno považovať za úkony smerujúce efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľov.

Sťažovatelia sa tiež domáhali, aby ústavný súd prikázal okresnému súde v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Vzhľadom na skutočnosť, že už v náleze sp. zn. III. ÚS 129/2012 z 26. júna 2012 ústavný súd uložil okresnému súde konať bez zbytočných prietahov, sťažnosti v tejto časti nevyhoveli (bod 4 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovatelia sa domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume každému po 20 000 € z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESJP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z doterajšej neprimeranej dĺžky napadnutého konania, ako aj s prihliadnutím na nečinnosť a charakter neefektívnej a nesústredenej činnosti okresného súdu, ústavný súd dospel k názoru, že priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € za prieťahy spôsobené v období od nadobudnutia právoplatnosti nálezu

sp. zn. III. ÚS 129/2012 z 26. júna 2012 každému zo sťažovateľov bude primerané konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci (bod 3 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním Advokátskou kanceláriou Hopferova s. r. o. Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 € (za 2 úkony urobené v roku 2014), a z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839 € (za 1 úkon urobený v roku 2015) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky znížiť o 50 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 8,04 €) u jedného sťažovateľa sumu 150,08 € a úhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2015 predstavuje spolu s režijným paušálom (1 x 8,39 €) u jedného sťažovateľa sumu 78,30 €, trovy právneho zastúpenia štyroch sťažovateľov boli teda priznané v celkovej sume 913,52 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov – Advokátskej kancelárie Hopferova, s. r. o. (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2015